

POSTANOWIENIE

12 lutego 2025 r.

Sąd Najwyższy w Izbie Cywilnej w składzie:

SSN Adam Doliwa

na posiedzeniu niejawnym 12 lutego 2025 r. w Warszawie

w sprawie z wniosku P. J.

z udziałem M. G.

o zniesienie współwłasności,

na skutek wystąpienia przez Sąd Rejonowy w Opolu

postanowieniem z 18 października 2024 r., IX Ns 645/21,

o przekazanie do sądu równorzędnego,

**odmawia przekazania sprawy do rozpoznania innemu sądowi
równorzędnemu.**

UZASADNIENIE

Postanowieniem z 18 października 2024 r. Sąd Rejonowy w Opolu zwrócił się do Sądu Najwyższego o przekazanie sprawy do rozpoznania innemu sądowi równorzędnemu, na podstawie art. 44¹ § k.p.c., z uwagi na dobro wymiaru sprawiedliwości.

W uzasadnieniu Sąd występujący wyjaśnił, że w toku postępowania o zniesienie współwłasności nieruchomości uczestniczka postępowania M.G. złożyła wniosek o wyłącznie sędziego referenta sprawy oraz pozostałych sędziów Sądu Rejonowego w Opolu, jak również wniosek o zwrócenie się do Sądu Najwyższego przekazanie sprawy do rozpoznania innemu sądowi równorzędnemu ze względu na dobro wymiaru sprawiedliwości. Uczestniczka uzasadniając

przedmiotowy wniosek podniosła, że ojciec wnioskodawcy P. J. jest ławnikiem tutejszego sądu, co może budzić wątpliwości co do bezstronności sędziów. Ponadto ojciec wnioskodawcy jest prezesem zarządu Spółdzielni Mieszkaniowej w O., osobą wpływową i kontrowersyjną, zaangażowaną w spory dotyczące stron postępowania. W odczuciu uczestniczki powoduje to wątpliwości, czy jej sprawa zostanie rozpoznana bezstronnie. W ocenie Sądu występującego zachodzą podstawy do przekazania sprawy do rozpoznania innemu sądowi równorzędnemu z uwagi na dobro wymiaru sprawiedliwości.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zgodnie z art. 441 § 1 k.p.c. Sąd Najwyższy może przekazać sprawę do rozpoznania innemu sądowi równorzędnemu z sądem występującym, jeżeli wymaga tego dobro wymiaru sprawiedliwości, w szczególności względ na społeczne postrzeganie sądu jako organu bezstronnego. Przepis ten stanowi wyjątek od kodeksowej zasady rozpoznawania sprawy przez sąd miejscowo właściwy i z tej przyczyny powinien być interpretowany ściśle (zob. postanowienia SN: z 16 marca 2020 r., IV CO 18/20; z 10 września 2020 r., II CO 203/20; z 28 września 2021 r., II CO 72/21). Zbyt pochopne przekazywanie sprawy innemu sądowi równorzędnemu nie służy wytworzeniu w społeczeństwie przekonania o bezstronności sądów, lecz przeciwnie - może budować przekonanie o łatwości manipulowania ich ustawową właściwością (zob. np. postanowienia SN: z 25 listopada 2009 r., III KO 81/09; z 24 lutego 2020 r., II PO 5/20).

Uzasadniana podstawa zastosowania art. 441 § 1 k.p.c. występuje wówczas, gdy istnieje istotne ryzyko, że autorytet sądownictwa ucierpi znacząco w razie rozpatrzenia danej sprawy przez właściwy sąd. Dla oceny wagi zagrożenia dla autorytetu władzy sądowniczej znaczenie mają przesłanki obiektywne (np. uzasadnione wątpliwości co do bezstronności sędziów danego sądu w konkretnej sprawie) oraz przesłanki subiektywne (np. przekonanie stron postępowania albo lokalnej opinii publicznej o braku bezstronności sędziów danego sądu w konkretnej sprawie). Z tym, że same przesłanki subiektywne nie są wystarczające do zastosowania art. 441 § 1 k.p.c. (zob. postanowienie SN z 3 sierpnia 2022 r., I NO 86/22).

W związku z tym okoliczności wynikające z przesłanki dobra wymiaru sprawiedliwości muszą być realne i stwarzać rzeczywiste zagrożenie dla prawidłowości funkcjonowania wymiaru sprawiedliwości. Obawa wystąpienia w opinii społecznej przekonania, że sprawa nie zostanie w danym sądzie bezstronnie rozpoznana, musi być realna, a nie hipotetyczna (zob. postanowienie SN z 16 marca 2020 r., IV CO 18/20).

Przenosząc powyższe generalne rozważania na realia procedowanej sprawy, należy w pierwszym rzędzie zauważyć, że uczestniczka w istocie nie wskazała żadnej argumentacji na potwierdzenie swojego wniosku, jak również Sąd występujący takiej argumentacji nie przedstawił. Wywód uczestniczki ograniczył się jedynie do wskazania na funkcje społeczne i zawodowe ojca wnioskodawcy oraz jego zaangażowanie w sprawy syna. Zauważyć należy, że w takim przypadku stronie (uczestniczce) przysługują inne środki. Przed wystąpieniem do Sądu Najwyższego w trybie art. 441 k.p.c. należy rozpatrzyć ewentualne wnioski o wyłączenie sędziego. Przytoczony w uzasadnieniu postanowienia Sądu Rejonowego w Opolu z 18 października 2024 r. zarzut uczestniczki o braku bezstronności sędziów tego Sądu pozostaje bez pokrycia.

Praktyka przekazywania spraw w tego typu przypadkach innemu sądowi byłaby niewłaściwa i skutkowałaby możliwością manipulacji oraz wpływania przez stronę na zmianę sądu, który z określonych, ale bezpodstawnych przyczyn, nie mógłby orzekać w danej sprawie. Z motywów postanowienia Sądu Rejonowego nie wynika, aby istniały obiektywne podstawy uniemożliwiające rozpoznanie sprawy przez ten Sąd, wskazujące na potrzebę przekazania sprawy innemu sądowi równorzędnemu (zob. postanowienie SN z 12 grudnia 2024 r., III CO 1325/24).

W orzecznictwie Sądu Najwyższego wyjaśniono, że dobro wymiaru sprawiedliwości nie jest tożsame ani z dobrem (w szczególności sprawnym funkcjonowaniem) sądu rozpoznającego konkretną sprawę lub z interesami prawnymi stron, ani też ze społecznym postrzeganiem sądu jako organu bezstronnego. Wszystkie te elementy stanowią części składowe tej wartości, niemniej jednak w stosowaniu art. 441 § 1 k.p.c. trzeba mieć na uwadze, że żaden z elementów nie dominuje nad pozostałymi. Wprawdzie wymiar sprawiedliwości

istnieje po to, aby rozstrzygać indywidualne spory o prawo i tym samym zabezpieczać interesy prawne stron (uczestników) postępowań, jednak dobro wymiaru sprawiedliwości trzeba każdorazowo rozumieć uniwersalnie, mając na względzie nie tylko konkretną sprawę, ale też długofalowe konsekwencje wynikające z decyzji o zastosowaniu art. 441 § 1 k.p.c. (zob. postanowienie SN z 7 lipca 2020 r., IV CO 153/20). Podstawa do zastosowania tego przepisu zachodzi bowiem wtedy, gdy zachodzi istotne ryzyko, że autorytet sądownictwa znacząco ucierpi w razie rozpatrzenia danej sprawy przez właściwy sąd. Dla oceny wagi zagrożenia dla autorytetu sądownictwa znaczenie mają przesłanki obiektywne, np. uzasadnione wątpliwości co do bezstronności sędziów danego sądu w konkretnej sprawie, oraz przesłanki subiektywne, np. przekonanie stron postępowania albo lokalnej opinii publicznej o braku bezstronności sędziów danego sądu w konkretnej sprawie (zob. postanowienie SN z 26 października 2023 r., III CO 536/23).

W okolicznościach niniejszej sprawy nie ma zatem podstaw do uznania, że zachodzi zagrożenie dla dobra wymiaru sprawiedliwości, w związku z czym orzeczono jak w sentencji.

[wr]

[a.ł.]